

Emma Woodhouse was een aantrekkelijke en intelligente jonge dame van zeer goeden huize. Zij was onder een gelukkig gesternte geboren, bewoonde met haar vader een fraai buitengoed, en was dus wel in menig opzicht bevoorrecht; bijna eenentwintig jaar had zij tot nu toe een leven geleid, dat haar uiterst weinig zorg of verdriet had gebracht. Zij was de jongste van de twee dochters van een zeer liefhebbende en toegeeflijke vader, en het huwelijk van haar zuster had haar al vroeg ertoe gebracht, het bestuur van de huishouding op zich te nemen. Haar moeder was op een te jonge leeftijd gestorven om bij haar kind anders dan een vage herinnering aan haar tedere liefkozingen na te laten, en haar plaats was ingenomen door een gouvernante, een uitstekende vrouw, die in liefde voor het meisje maar weinig bij een moeder achterstond.

Al zestien jaar was deze juffrouw Taylor thans een gezinslid, meer als vriendin dan als gouvernante; van beide meisjes had zij altijd veel gehouden, maar toch wel het meest van Emma; tussen haar en haar jongste leerling bestond een verhouding als van zusters, en ook in de tijd, toen juffrouw Taylor nog de gouvernante van de jonge dames heette, had haar zacht karakter haar nauwelijks enige dwang op haar pupil laten uitoefenen; en nu deze schijn van gezag al lang was verdwenen, leefden zij sinds lang als hartsvriendinnen samen, waarbij Emma echter volkomen vrij bleef in haar doen en laten; zij stelde juffrouw Taylor's raad wel op hoge prijs, maar volgde meestal haar eigen inzicht.

De ware schaduwzijde van Emma's bestaan was dan ook, dat zij wat al te zelfstandig haar eigen gang placht te gaan, en een neiging had om een te hoge dunk van zich zelf te krijgen; deze nadelen dreigden haar genoeglijk leven wel eens te verstoren. Maar het gevaar daarvoor was voorlopig nog zo onmerkbaar, dat deze minder gelukkige eigenschappen haar geluk nog geen ogenblik in de weg stonden.

Het verdriet kwam – een zacht verdriet overigens – maar volstrekt niet in de vorm van een te sterke eigen wil. Juffrouw Taylor trad in het huwelijk. Het verlies van juffrouw Taylor was Emma's eerste verdriet; op de trouwdag van haar lieve vriendin zat het jonge meisje voor het eerst enige tijd lang te treuren. Toen het huwelijk was ingezegend en het bruidspaar was vertrokken, bleef zij met haar vader alleen aan de maaltijd over, zonder enig vooruitzicht op de komst van een derde om de avond wat op te vrolij-

ken. Als gewoonlijk trok haar vader zich na de maaltijd terug om een dutje te doen, en Emma kon alleen aan haar verlies gaan zitten denken.

Haar vriendin mocht de beste verwachtingen van haar huwelijk koesteren. Haar echtvriend, de heer Weston, was een man met een onberispelijk karakter, vrij bemiddeld, in de kracht van zijn leven en van een innemend optreden; en voor Emma was het nu wel een voldoening, te bedenken hoe zij met een ware zelfopoffering en door een edelmoedig gevoel van vriendschap gedreven deze huwelijksverbintenis had bevorderd en zelf gewild; maar toch liet deze houding een treurige herinnering in haar achter. Het gemis aan juffrouw Taylor zou zich elke dag en elk uur laten gevoelen. Emma dacht aan de vriendelijkheid, die haar gouvernante haar altijd had bewezen – een vriendelijkheid, een toewijding van zestien jaren – hoe zij als onderwijzeres en als speelgenote met haar sinds haar vijfde jaar had omgegaan – hoe juffrouw Taylor haar pupil wanneer deze gezond was, met al de kracht van haar gemoed aan zich had verbonden en aangenaam beziggehouden, hoe liefderijk zij haar in al haar kinderziekten had verpleegd. Een grote schuld van dankbaarheid had zij tegenover deze vrouw; maar een nog veel dierbaarder herinnering was die aan het verloop van de laatste zeven jaren, de volkomen ongedwongen omgang op voet van gelijkheid die spoedig na Isabella's huwelijk, toen zij tweeën voortaan geheel op elkander waren aangewezen, tot stand was gekomen. Juffrouw Taylor was een vriendin en een metgezellin voor haar geweest zoals maar weinige meisjes bezaten, intelligent, goed van alles op de hoogte, behulpzaam, vriendelijk, alles van de familie wetend, in alles belangstellend wat deze aanging, maar in het bijzonder belangstellend in haar, Emma, in al haar genoegens en plannetjes; iemand met wie zij elk denkbeeld dat in haar opkwam kon bespreken, en die zulk een genegenheid voor haar koesterde, dat zij haar nooit iets kon kwalijk nemen.

Hoe zou zij nu de verandering dragen? Weliswaar ging haar vriendin geen kilometer ver van haar weg; maar Emma begreep wel, dat er een groot verschil moest bestaan tussen een mevrouw Weston, al woonde die op nog geen kilometer afstand, en een juffrouw Taylor in huis; en Emma liep nu, bij al haar natuurlijke en huiselijke voorrechten, toch een groot gevaar om zich eenzaam te gaan gevoelen. Van haar vader hield zij genoeg, maar een metgezel voor haar was hij niet, noch door een ernstige noch in een schertsende gedachtenwisseling.

Het was niet alleen, dat vader en dochter wel zeer veel in leeftijd verschilden – de heer Woodhouse was pas laat getrouwd – maar bovendien stonden zijn gezondheidstoestand en zijn gewoonten een nauwere band tussen hen beiden zeer in de weg; hij was altijd min of meer sukkelend geweest, en had zich geestelijk en lichame-lijk nooit sterk ingespannen, waardoor hij naar het uiterlijk veel ouder leek dan hij was. En ofschoon hij om zijn vriendelijkheid en goedhartigheid overal was gezien, kon hij moeilijk om zijn gaven aantrekkelijk worden genoemd.

Emma's zuster was na haar huwelijk op een betrekkelijk korte afstand gaan wonen, te Londen, niet meer dan een vijfentwintig kilometer van het ouderlijk huis; maar toch was zij voor Emma vrijwel verloren, en menige oktober- en novemberavond moest te Hartfield worden doorgeworsteld, eer het kerstfeest Isabella, haar man en haar kinderen weer op bezoek bracht, het huis weer eens opvrolijkend en Emma een aangenaam gezelschap verschaf-fend.

Hartfield behoorde, ondanks zijn afzonderlijke oprijlaan, zijn park en zijn naam, tot het grote en welbevolkte dorp Highbury, dat bijna een stadje mocht worden genoemd. Maar omgang met mensen van gelijke stand had Emma daar niet; de familie Woodhouse was daar verreweg de voornaamste, en allen zagen tegen hen op. Kennissen had zij er genoeg, want haar vader was altijd gemoedelijk tegen iedereen; maar er was niemand, die ook maar voor een halve dag de plaats van juffrouw Taylor kon innemen. En zo was de verandering wel een slag voor het meisje; zij kon er slechts over zuchten en naar het onmogelijke verlangen. In deze stemming wachtte zij nu af tot haar vader wakker zou worden en zij zich weer plichtmatig vrolijk zou moeten betonen. Want hij had wel een opwekking nodig, nerveus als hij nu eenmaal was en spoedig terneergeslagen. Hij hing sterk aan al wat hij gewend was, en zag er even sterk tegen op, er afstand van te doen; elke veran-dering was hem een obsessie. Een huwelijk, dat vanzelf steeds een verandering meebrengt, was iets waarover hij uiterst moeilijk kon heenkomen, en met dat van zijn dochter was hij nog volstrekt niet verzoend, zodat hij nog altijd op een toon van medelijden erover sprak, ofschoon het zuiver een huwelijk uit liefde was geweest. En nu had hij ook juffrouw Taylor vaarwel moeten zeggen; zijn goe-dige zelfzucht en het feit, dat hij zich nooit kon indenken hoe ie-mand anders een ander gezichtspunt kon hebben dan hij, gaven hem het stellige vermoeden in, dat juffrouw Taylor zich zelf met

haar huwelijk evenveel verdriet had gedaan als hem en zijn dochter – heel wat gelukkiger zou zij toch zijn geweest, zo zei hij steeds, wanneer zij ook haar verdere leven op Hartfield had doorgebracht.

Emma glimlachte dan, en praatte zo opgewekt mogelijk, om hem van zulke denkbeelden af te brengen; maar toen de thee was binnengebracht, kon haar vader zich niet weerhouden om precies te herhalen wat hij aan tafel al had gezegd.

‘Arme juffrouw Taylor – ik wou maar dat ze weer hier was. Wat jammer, dat die mijnheer Weston zijn oog juist op haar heeft laten vallen!’

‘Ik ben het niet met u eens, vader, dat weet u wel. Mijnheer Weston is toch zo’n beste, aardige, vriendelijke man, dat hij zeker een goede vrouw verdient – en u zou toch niet willen, dat juffrouw Taylor haar hele leven bij ons was gebleven om mijn kwade luim te verdragen, terwijl zij een eigen huis kon hebben?’

‘Een eigen huis? – Maar wat heeft zij aan een eigen huis? Het onze is toch drie maal zo groot! En jij hebt toch nooit een kwade luim, mijn kind.’

‘Hoe dikwijls zullen wij niet naar hen toegaan en zij bij ons komen – wij zullen elkaar ieder ogenblik zien! Maar wij moeten de eersten zijn; wij moeten hen in hun woning welkom gaan heten.’

‘Maar, mijn beste kind, hoe kan ik zo’n eind nu lopen? Randalls is mij veel te ver; de helft van die afstand zou mij nog te veel zijn.’

‘Neen, vader, niemand zegt dat u moet lopen. Natuurlijk gaan wij per rijtuig.’

‘Ons rijtuig! Maar Jacob zal wel geen zin hebben om de paarden voor zo’n kleine rit in te spannen. En waar moeten de paarden dan blijven terwijl wij daar zijn?’

‘In de stal van mijnheer Weston, vader. U weet toch wel, dat dat al lang is afgesproken; gisteravond hebben wij het beklonken. En wat Jacob betreft, u kunt erop rekenen dat hij altijd graag naar Randalls zal gaan, omdat zijn dochter daar dient. Ik vraag mij alleen maar af, of hij ons nog ooit ergens anders heen zou willen brengen. Dat van Hanna heeft hij u te danken, u hebt haar die betrekking bezorgd. Niemand dacht een ogenblik aan haar voordat u haar had genoemd – Jacob is u heus heel dankbaar daarvoor!’

‘Ja, gelukkig maar dat ik toen aan haar heb gedacht; voor geen geld had ik gewild, dat Jacob zich gepasseerd zou voelen, en zij zal zeker wel een goede dienstbode zijn – zij is een beleefd meisje,

aardig om mee te spreken, ik heb werkelijk veel met haar op. Als ze mij ontmoet, maakt zij altijd een buiginkje en vraagt mij hoe het met me gaat, allervoorkomendst. En toen jij haar hier naaiwerk liet doen, deed zij altijd de deur zo netjes achter zich dicht, zonder enig lawaai. O, stellig zal zij een uitstekende dienstbode zijn, en voor juffrouw Taylor moet het wel een grote troost zijn, iemand om zich heen te hebben aan wie zij gewend is. Telkens wanneer Jacob zijn dochter gaat opzoeken, zal zij ook nieuws van ons horen; hij zal haar kunnen vertellen hoe het ons allen gaat.'

Emma deed alle mogelijke moeite om deze meer optimistische stemming warm te houden; met behulp van een spelletje triktrak hoopte zij haar vader dan verder door de avond heen te helpen en althans zijn spijt over de verandering te stillen. Het triktrak-spel werd opgezet, maar het bleek onnodig te zijn, want meteen kwam er een bezoeker binnen ... De heer Knightley, een innemende man van een jaar of zeven- à achtendertig, was niet alleen een oude en intieme vriend van de familie, maar bovendien ook nog de oudere broeder van Isabella's man. Hij woonde een anderhalve kilometer van Highbury, kwam er vaak op bezoek en was er ook altijd welkom, en deze keer natuurlijk nog meer dan ooit: hij kwam immers van het jonge gezin te Londen. Na een afwezigheid van een paar dagen was hij 's avonds thuis gekomen, en van daar was hij naar Hartfield komen lopen om de boodschap te brengen, dat op Brunswick Square alles wel was. Dit was prettig te horen, de heer Woodhouse vrolijkte er bepaald van op. De heer Knightley straalde een vrolijkheid uit, die de oude heer altijd goed deed; en al zijn vragen over het doen en laten van 'onze lieve Isabella' en haar kinderen kreeg hij volkomen naar genoegen beantwoord. Toen het onderwerp was uitgeput, zei de gastheer dankbaar:

'Alleraardigst van u, meneer Knightley, om ons nog zo laat op de avond te komen opzoeken. Een vermoeiende wandeling moet het voor u zijn geweest.'

'Helemaal niet, mijnheer Woodhouse. Het is een prachtige avond, met maneschijn; en zo zacht van temperatuur, dat ik niet eens dicht bij uw haardvuur kan zitten.'

'Maar het is toch vochtig en modderig buiten; ik hoop maar, dat u geen kou hebt gevat.'

'Modderig? Zie mijn schoenen maar eens – geen spatje zit erop.'

'Kijk, dat is merkwaardig, want het heeft hier toch flink geregend. Vanmorgen, bij ons ontbijt, heeft het wel een half uur gegoten. Ik heb nog voorgesteld, de huwelijksinzegening uit te stellen.'

‘O ja, ik heb u nog niet gelukgewenst met het huwelijk van uw huisgenote. Ik begreep wel, dat de vreugde erover hier niet al te groot zou zijn, en daarom maakte ik maar geen haast met mijn gelukwens. Maar ik hoop, dat het nogal goed is afgelopen. Hoe hebt gij u allen gehouden? Wie hilde er het hardst?’

‘Ja, die arme juffrouw Taylor! Het is maar een treurige geschiedenis.’

‘Arme meneer Woodhouse en juffrouw Woodhouse, alstublieft – maar arme juffrouw Taylor kan ik onmogelijk zeggen. Ik heb alle respect voor u en Emma; maar wanneer het op zelfstandigheid aankomt... In elk geval moet het gemakkelijker zijn, het met één goed te vinden dan met twee.’

‘Vooral wanneer één van die twee zo’n wispelturig en lastig schepsel is,’ zei Emma koketterend. ‘Dat denkt u er natuurlijk bij, en u zou het zeker zeggen als vader er niet bij was.’

‘Ik geloof dat het maar al te waar is,’ zei de oude heer zuchtend. ‘Ik ben, geloof ik, inderdaad heel wispelturig en lastig.’

‘Maar lieve vader, u denkt toch niet dat ik u bedoelde, of dat ik meende dat meneer Knightley zo over u dacht! Wat een ongerijmd idee! Neen hoor, ik bedoelde alleen mij zelf. Meneer Knightley maakt graag aanmerkingen op mij, is het niet? – voor de grap. Het is allemaal maar voor de grap. Wij zeggen tegen elkaar wat ons voor de mond komt.’

Inderdaad was Knightley een van de weinige mensen, die wel eens iets op Emma hadden aan te merken, en hij deed dat dan ook. En ofschoon zij dat niet bepaald aangenaam vond, wist zij wel, dat het haar vader nog veel minder aangenaam zou zijn. Daarom was zij er alles behalve op gesteld, hem op het denkbeeld te laten komen dat niet iedereen haar als volmaakt beschouwde.

‘Emma weet wel dat ik haar nooit vlei,’ zei Knightley; ‘maar ik dacht niets onaardigs van wie dan ook. Juffrouw Taylor moest er tot dusver voor zorgen, met twee mensen op goede voet te blijven; nu geldt dat voortaan maar één. Des te meer kans dat het haar zal gelukken.’

‘Enfin,’ zei Emma, om het gesprek een andere wending te geven, ‘u wilde wat van de huwelijksluiting horen, en ik zal u er met genoegen van vertellen, want wij hebben ons allen prachtig gehouden. Iedereen was keurig op tijd en zette een vrolijk gezicht; geen traan is er gevallen, en er was bijna geen lang gezicht te zien. Neen, hoor! Wij bedachten allemaal, dat wij nog geen kilometer van elkaar af zullen wonen en elkaar wel alle dagen zullen zien.’

‘Mijn Emmaatje kan toch zo prachtig overal tegen,’ zei haar vader. ‘Maar, meneer Knightley, het spijt haar toch wel heel erg dat juffrouw Taylor weg is, en zij zal haar zeker méér missen dan ze nu denkt.’

Emma wendde haar hoofd af, half betraand en half glimlachend.

‘Het kan niet anders of Emma moet zulk een huisgenote missen,’ zei Knightley. ‘Als het anders was, konden wij haar onmogelijk zo sympathiek vinden als wij nu doen. Maar zij begrijpt ook wel, wat een geluk dit huwelijk voor juffrouw Taylor is; hoe aangenaam het voor haar op haar leeftijd moet zijn, een eigen huis te hebben en zich goed verzorgd te weten – daarom kan het haar onmogelijk méér spijten dan gelukkig stemmen, dat zij deze stap heeft gedaan. Ieder die het goed met haar meent, moet zich erover verheugen, dat zij zo gelukkig gehuwd is.’

‘En dan vergeet u nog een reden van vreugde voor mij, en een heel belangrijke,’ viel Emma in: ‘dat ik zelf hen tot elkaar heb gebracht. Dat is al vier jaar geleden; en om dan zo’n huwelijk te zien voltrekken, en gelijk te krijgen tegenover zovele mensen, die zeiden, dat de heer Weston toch nooit een tweede vrouw zou nemen... dat troost mij voor alles.’

Knightley schudde zijn hoofd over deze opmerking van Emma. Haar vader antwoordde op hartelijke toon: ‘Ach, mijn lieve kind, je moest maar geen huwelijken meer bemiddelen en voorspellingen doen, want wat jij zegt komt altijd uit. Neen, breng nu geen mensen meer voor een huwelijk tot elkaar.’

‘Ik beloof u, dat ik het niet voor mij zelf zal doen, vader; maar voor andere mensen kan ik het zeker niet laten. Het is het genoeglijkste wat je maar kunt doen – en dan na zo’n succes, niet waar? Iedereen zei dat de heer Weston geen tweede vrouw meer zou nemen, o neen! Hij was al zolang weduwnaar, en scheen het zo best buiten een vrouw te kunnen stellen, en hij had het altijd zo druk met zijn zaken in de stad of met de omgang met zijn vrienden en kennissen hier, overal bijzonder gezien waar hij kwam en altijd opgewekt – neen, hij behoefde geen enkele avond in een jaar alleen te zijn wanneer hij dat niet wilde. O neen, de heer Weston zou zeker geen tweede vrouw meer nemen! Sommige mensen spraken zelfs van een belofte, die hij zijn vrouw op haar sterfbed had gedaan, en anderen beweerden dat zijn zoon en zijn oom er zo tegen waren. De grootste onzin vertelden zij daarover allemaal, maar ik geloofde er niets van. Sinds de dag, zowat vier jaar geleden, dat

juffrouw Taylor hem in Broadway Lane ontmoette, toen hij zo galant was om bij boer Mitchell twee paraplu's voor ons te gaan lenen omdat het begon te motregen – sinds dat ogenblik had ik een plan in mijn hoofd, en het is gelukt ook. En na zo'n succes, vader, kunt u toch niet menen dat ik nooit meer als huwelijksmakelaarster zal optreden.'

'Ik begrijp niet goed wat je eigenlijk onder een "succes" verstaat,' zei Knightley. 'Voor een "succes" is nodig, dat je er moeite voor hebt gedaan. Als je nu vier jaar lang moeite hebt gedaan om dit huwelijk tot stand te brengen, heb je je tijd wel uiterst nuttig en voor een goed doel gebruikt. Een prachtige bezigheid voor een jonge dame! Maar als jouw "tot elkaar brengen" van de mensen, zoals je het noemt, alleen maar betekent dat je een "plannetje" maakt en bijvoorbeeld op een goede dag tegen je zelf zegt: "Het zou toch wel aardig voor juffrouw Taylor zijn wanneer mijnheer Weston haar wilde trouwen" en het dan daarna voortdurend weer zegt – waarom spreek je dan van een succes? Waarin zit dan jouw verdienste? Waarop ben je dan eigenlijk trots? Je hebt alleen maar iets goed geraden in dat geval, en *dat* is het enige dat wij ervan kunnen zeggen.'

'Hebt u dan nooit ondervonden, wat een genoeg en een triomf het is, goed te hebben geraden? Ik beklag u. Ik dacht dat u wijzer was. Goed raden is nooit alleen maar een kwestie van geluk, geloof dat maar niet – er is altijd een zeker inzicht voor nodig. En wat dat woord "succes" betreft waartegen u zo'n bezwaar maakt, ik geloof toch niet dat ik daarop helemaal geen aanspraak bezit. U hing twee aardige tafereeltjes op, maar ik meen dat er ook nog een derde bestaat – iets tussen niets-doen en alles-doen in. Als ik de bezoeken van mijnheer Weston aan ons huis niet in de hand had gewerkt en hem telkens een beetje had aangemoedigd, en zekere kleine moeilijkheden uit de weg had geruimd, was er van de gehele zaak misschien niets gekomen. Ik dacht dat u Hartfield voldoende kende om dat te begrijpen.'

'Maar een zo open en recht door zee gaand man als de heer Weston en een vrouw met een ongekunsteld karakter als juffrouw Taylor vinden heus wel hun eigen weg. Door je bemoeiing liep je zeker meer kans om je zelf kwaad dan om hun goed te doen.'

'Emma denkt nooit aan zich zelf wanneer zij anderen goed kan doen,' zei de heer Woodhouse, die het dispuut maar half had verstaan. 'Maar, mijn lieve kind, bemiddel nu toch verder geen huwelijken meer; huwelijken zijn vervelende dingen, ze halen een gehele

familiekring uit elkaar.'

'Nog één dan vader, alleen een voor ds. Elton. Die arme stakker! U vindt hem toch ook sympathiek, vader – ik moet werkelijk een vrouw voor hem zoeken. In Highbury is er geen een, die hem waard is – en hij woont hier nu al een jaar, en hij heeft zijn pastorie zo mooi ingericht, dat het bepaald jammer zou zijn, hem nog langer vrijgezel te laten blijven. En toen hij vandaag de handen van het bruidspaar in elkaar legde, zag hij er werkelijk uit alsof hij ernaar verlangde, dat iemand anders hem nu ook eens die dienst zou bewijzen! Ik heb ook veel sympathie voor hem, en dit zal wel het enige zijn, dat ik voor hem kan doen.'

'Ds. Elton is een alleraardigste jongeman, zeker, een jongeman van zeer goed gehalte; ik heb alle respect voor hem. Maar als je hem een attentie wilt bewijzen, vraag hem dan maar liever eens hier te eten, mijn lieve kind; dat is zeker veel beter. Misschien wil mijnheer Knightley dan ook wel komen.'

'Met veel genoegen, mijnheer Woodhouse, wanneer u maar wilt,' zei Knightley lachend; 'en ik ben het volkomen met u eens, dat zo'n uitnodiging wat ds. Elton betreft verreweg de beste oplossing is. Vraag hem maar te eten, Emma, en zet hem de beste vis en het beste piepkuiken voor, maar laat hem zelf zijn vrouw kiezen. Geloof mij, een man van zes- of zevenentwintig jaar kan zijn eigen boontjes wel doppen.'

2

De heer Weston was te Highbury geboren, uit een van ouds geachte familie, die het in de laatste twee of drie geslachten tot een vrij aardig vermogen en een adellijke titel had gebracht. Hij had een goede opvoeding genoten; maar doordat hij al op jeugdige leeftijd financieel onafhankelijk, zij het dan ook niet bepaald rijk, was geweest, was hij er eerst niet toe gekomen, evenals zijn broeders een gezin te stichten; zijn actieve, opgewekte aard, met een sociale instelling, had hem ertoe gebracht om vrijwillig dienst te nemen en de militaire loopbaan te kiezen.

Kapitein Weston mocht zich overal in de sympathie verheugen, en toen zijn positie als officier hem in kennis had gebracht met mejuffrouw Churchill, die tot een zeer voornaam geslacht in Yorkshire behoorde, en zij liefde voor hem had opgevat, verwonderde niemand zich daarover behalve haar broeder en zijn vrouw.

Deze hadden hem nooit ontmoet; maar zij gevoelden zich veel te gewichtig en te voornaam om geen aanstoot aan de verloving te nemen.

Mejuffrouw Churchill liet zich echter niet van haar voorgenomen huwelijk afbrengen; zij was meerderjarig en in het volle bezit van een eigen vermogen, al was dit dan in vergelijking met dat van de familie Churchill niet groot. Het huwelijk ging dus door, tot groot misnoegen van de heer en mevrouw Churchill, die haar verder prompt links lieten liggen. Het huwelijk was eigenlijk een mesalliance, en veel geluk bracht het het echtpaar niet. Mevrouw Weston had er meer van kunnen maken; zij had immers een man, wiens warme hart en open en eerlijk karakter hem deden denken, dat hij haar alles verschuldigd was in ruil voor haar gunst om hem lief te hebben. Maar al had zij dan haar eigen wil getoond, die wil bleek niet volmaakt; zij was wel zelfstandig genoeg geweest om het huwelijk tegen de zin van haar broeder door te zetten, maar haar zelfstandigheid ging niet zover, dat zij geen onredelijke spijt kon gevoelen tegen de onredelijke wrok van die broeder of de weelde van haar vroegere huis kon ontberen. Weston en zij leefden boven hun inkomsten, maar in vergelijking met Enscombe, het kasteel van de Churchills, was het nog niets. En zij bleef wel van Weston houden, maar verlangde intussen tegelijkertijd de vrouw van kapitein Weston en mejuffrouw Churchill van Enscombe te zijn. Kapitein Weston, van wie vooral de Churchills vonden dat hij een huwelijk ver boven zijn stand had gedaan, kwam er het slechtst af; want toen zijn vrouw na een driejarige echtverbintenis overleed, was hij financieel achteruit gegaan en had hij bovendien voor een kind te zorgen. Intussen zag hij zich van de geldelijke last van deze opvoeding al spoedig verlost. De jongen was de aanleiding tot een halve verzoening geworden, ook al door de indruk, die de slepende ziekte van zijn moeder op de Churchills had gemaakt, en dezen zelf kinderloos en zonder een ander jong leven uit hun eigen kring om voor te zorgen, hadden kort na de dood van hun zuster aangeboden, geheel voor de opvoeding van de jonge Frank te zorgen. Hoogstwaarschijnlijk had de weduwnaar zich als vader over zekere scrupules en een zekere weerstand moeten heenzetten om dit aanbod aan te nemen; maar er stond te veel tegenover om het te weigeren. En zo ging het kind naar het rijke huis van de Churchills over en had kapitein Weston voortaan weer alleen voor zich zelf en de verbetering van zijn positie te zorgen.

Een algehele verandering scheen hem het beste. Hij nam zijn ontslag uit de dienst en ging in zaken; zijn broeders hadden al te Londen een firma gesticht, zodat hij een gemakkelijke toegang tot het handelsleven had. Deze zaak gaf hem juist voldoende bezigheid om zijn dagen te vullen. Te Highbury had Weston nog zijn bescheiden huis, en daarin bracht hij meestal zijn vrije tijd door; zo gingen de volgende achttien of twintig jaren van zijn leven rustig voorbij, in een afwisseling van geregelde arbeid en de genoegens en ontspanningen, die zijn omgeving hem bood. Hij was intussen tot een zekere welstand gekomen, die groot genoeg was om hem in staat te stellen, buiten het dorp Highbury een klein buiten-goed te kopen, waarop hij al lang het oog had geslagen; maar ook voldoende om hem te veroorloven, een zo onbemiddelde vrouw als juffrouw Taylor te huwen en onbekrompen, mild ook voor anderen zoals hij zo gaarne wilde zijn, te leven.

Sinds enige tijd had nu juffrouw Taylor haar invloed op zijn toekomstplannen gekregen; maar het was niet die tirannieke invloed, die de ene jonge mens vaak op de andere uitoefent, en ook was zijn besluit, om niet in het huwelijk te treden eer hij het sinds lang begeerde Randalls kon kopen, er niet door aan het wankelen gebracht – rustig had hij deze doeleinden voor ogen gehouden totdat hij ze inderdaad verwezenlijkte. Hij had nu een behoorlijk fortuin gemaakt, Randalls gekocht en een vrouw gevraagd en gekregen; zo begon hij zijn nieuwe levensperiode, die naar alle waarschijnlijkheid nog gelukkiger zou worden dan die, welke hij achter zich had. Ongelukkig was hij, dank zij zijn karakter en natuurlijke aanleg, nooit geweest, ook niet in zijn eerste huwelijk; maar zijn tweede echtverbintenis zou hem tonen, welk een geluk er ligt in het bezit van een werkelijk verstandige en lieve vrouw. Zo zou hij ook op de aangenaamste wijze ondervinden, dat het veel beter is, zelf te kiezen dan te worden gekozen, dankbaarheid bij een ander te wekken dan zelf dankbaar te zijn.

Er was geen ander, die zijn vreugde over de gedane keus werkelijk kon delen; zijn geluk bleef tot hem alleen beperkt. Want Frank was feitelijk voor hem verloren; de jongen werd niet meer alleen stilzwijgend als de erfgenaam van zijn oom opgevoed, maar was door deze al in zoverre geadopteerd, dat hij bij het bereiken van zijn meerderjarigheid ook de naam Churchill zou krijgen, zodat het wel uitgesloten mocht worden geacht, dat hij nog ooit de steun van zijn vader nodig zou hebben. Mevrouw Churchill was een wispelturige vrouw, en overheerste haar man volkomen; maar

Weston's karakter was er niet naar om ook maar een ogenblik te veronderstellen, dat haar wispelturigheid zich ooit tegen een zo lieve jongen zou kunnen keren, die ruimschoots verdiende, een ieder dierbaar te zijn. Elk jaar ontmoette hij zijn zoon een keer te Londen, en hij was trots op hem; en zijn enthousiaste verhalen over de jongen hadden ook Highbury enigszins trots op zulk een fijne jongeman gemaakt. Men vond daar, dat Frank nog wel genoeg bij het dorp behoorde om zijn eigenschappen en vooruitzichten als een eer voor het dorp te beschouwen. Zo was Frank Churchill een voorwerp van trots van de dorpsgemeenschap geworden en men was er vol belangstelling om hem ook eens te zien; maar de gevoelens waren zo weinig van wederzijdse aard, dat hij er zich nooit meer vertoonde. Altijd was er sprake van, dat hij zijn vader toch eens zou komen opzoeken, maar het gebeurde nooit.

Maar nu, na het huwelijk van zijn vader, achtte men het wel zeker, dat er eindelijk van het bezoek zou komen; het was tenslotte niet meer dan een staaltje van zijn plicht, deze attentie te bewijzen. Niemand durfde dan ook aan het evenement te twijfelen, noch mevrouw Perry wanneer zij 's middags bij mevrouw Bates en haar dochter op theevisite was, noch deze dames wanneer zij dat bezoek beantwoordden. Zeker, nu zou de jonge heer Frank Churchill ongetwijfeld te Highbury komen; en de hoop werd nog verlevendigd door het nieuws, dat hij zijn tweede moeder naar aanleiding van haar huwelijk een brief had geschreven. Enige dagen lang liep niemand in Highbury des morgens bij een ander aan zonder dat het gesprek op de mooie brief van Frank aan mevrouw Weston kwam. 'U hebt toch zeker wel van die mooie brief gehoord, die de jonge heer Frank Churchill aan mevrouw Weston heeft geschreven? Ze zeggen dat het werkelijk een heel mooie brief was. Meneer Woodhouse heeft mij ervan verteld. Hij heeft de brief gezien, en hij zei dat hij nooit van zijn leven zo'n mooie brief had gezien.'

Het was dan ook werkelijk zo. Mevrouw Weston had natuurlijk een heel gunstige indruk van de jongeman gekregen; en deze lieve attentie was een zeer duidelijk blijk van zijn bijzonder goede smaak, en een uiterst welkome toevoeging aan de talloze hartelijke gelukwensen en blijken van belangstelling bij haar huwelijk. Zij gevoelde zich een zeer gelukkige vrouw, en was oud genoeg om te begrijpen, hoe gelukkig zij in ieders ogen was; de enige schaduwzijde ervan was immers een gedeeltelijke scheiding van twee mensen, wier vriendschap voor haar geen ogenblik was verkoeld,

en die haar niet gemakkelijk konden missen.

Zij wist wel, dat het niet anders kon of men zou haar nu en dan missen; en zij kon zich niet zonder spijt indenken, dat Emma ook maar een enkel genoegen zou moeten opgeven of zich maar een uur lang zou vervelen omdat zij haar gezelschap niet meer had. Maar Emma, zo troostte zij zich, had geen slap karakter; beter dan vele andere meisjes in haar geval zouden zijn geweest was zij tegen de toestand opgewassen. Van haar gezond verstand en vaste wil mocht dan ook wel worden verwacht, dat zij haar goed en wel door de moeilijkheden en het gemis zouden heenbrengen. En bovendien was de afstand tussen Randalls en Hartfield wel zeer gering, en de weg ook voor een vrouw alleen volkomen veilig; en daarbij kwam ten slotte nog, dat een man als Weston hun zeker niets in de weg zou leggen wanneer zij de helft van de avonduren bij elkander wilden doorbrengen.

Wat Emma betreft, zij gevoelde in de regel niets dan blijdschap over de nieuwe positie van haar vriendin, en slechts nu en dan, bij uitzondering, een ogenblik enige spijt. Haar ingenomenheid met het huwelijk – eigenlijk méér dan ingenomenheid, een levendig gevoel van voldoening – was zo natuurlijk en zo sterk, dat zij somtijds toch nog, al kende zij haar vader nog zo goed, zich erover verbaasde, dat hij weer met zijn ‘die arme juffrouw Taylor’ aankwam, wanneer zij haar op het welvoorzien en prettige Randalls samen hadden bezocht of wanneer zij mevrouw Weston met haar goeddelijke echtgenoot ’s avonds in hun eigen rijtuig van Hartfield zagen vertrekken. Maar nooit gebeurde dit laatste zonder dat de heer Woodhouse de verzuchting slaakte: ‘Och, die arme juffrouw Taylor! Wat zou zij graag hier zijn gebleven!’

Maar juffrouw Taylor was intussen voorgoed verloren, en zo kon de oude heer ook niet ophouden, haar te beklagen. Maar na enige weken troostte ook hij zich wel enigszins. De gelukwensbezoeken van de burens waren nu afgelopen, zodat hij tenminste niet langer werd geplaagd door felicitaties met een feitelijk treurig geval; en de bruiloftstaart, die voor hem een obsessie was geweest, was gelukkig op. Zijn eigen maag kon geen enkel zwaar voedsel verdragen, en onmogelijk kon hij zich indenken, dat anderen anders waren dan hij. Wat slecht voor hem was, achtte hij dus slecht voor iedereen; daarom had hij eerst het bruidspaar dringend afgeraden, zulk een taart aan te bieden, en toen deze poging was mislukt, even dringend getracht, elkeen ervan af te houden, van die taart te eten. Hij had ook de moeite genomen, de heer Perry, de

dokter-apotheker, over dit probleem te raadplegen. Dokter Perry was een goed ontwikkeld en beschaafd man, wiens talrijke bezoeken een ware uitkomst voor de heer Woodhouse waren; en toen deze eenmaal een beroep op zijn deskundigheid ter zake had gedaan, kon hij al niet anders dan toegeven (ofschoon het eigenlijk wel tegen zijn kijk erop inging), dat een bruiloftstaart inderdaad voor vele mensen – misschien zelfs wel voor de meeste – nadelig kon zijn, behalve dan bij matig gebruik. Met deze bekrachtiging van zijn zienswijze hoopte de heer Woodhouse alle bezoekers van het jonggehuwde paar van de taart af te schrikken; maar deze werd toch geconsumeerd, en zijn zenuwen en goede bedoeling hadden geen rust gehad eer het produkt geheel op was.

Een vreemd gerucht deed te Highbury de ronde: dat alle kinderen uit den huize Perry met een plak van de bruiloftstaart in hun hand waren gesignaleerd; maar de heer Woodhouse geloofde dat geen ogenblik.

3

Op zijn manier was de heer Woodhouse dol op gezelschap. Zeer gaarne ontving hij zijn vrienden op bezoek; en allerlei omstandigheden droegen ertoe bij, dat hij in ruime mate zijn kringetje naar eigen believen op zulk een bezoek kon krijgen: zijn lang verblijf te Hartfield, zijn vriendelijke omgang, zijn fortuin, zijn huis en zijn dochter. Met families, die buiten dat kringetje stonden, had hij maar weinig contact, zijn afkeer van laat opblijven en van grote diners maakte hem ongeschikt voor alle andere kennissen dan die, welke hun bezoeken geheel naar zijn opvattingen regelden. Gelukkig voor hem waren er velen van deze aard te Highbury, waarin ook Randalls lag, en Donwell Abbey, in de gemeente daarnaast, door Knightley bewoond. Vrij vaak bracht Emma haar vader ertoe, de besten en hem het meest welgevalligen uit deze kring aan tafel te nodigen; maar het liefst zag hij hen op avondbezoek bij zich. Zo kwam het, dat er bijna geen avond voorbijging zonder dat Emma hem het genoeg van het kaartspel kon bezorgen, behalve dan wanneer hij zich nu en dan verbeeldde, niet in staat te zijn om mensen te ontvangen.

Zeer geprefereerd onder deze vrienden en kennissen waren de Westons en de heer Knightley; en wat ds. Elton betreft, een jonge man die tegen zijn zin nog ongehuwd was gebleven, aan hem was

het voorrecht om zijn lange eenzame avonden te ontvliesen, door een bezoek aan de behaaglijke salon in den huize Woodhouse, het keurige gezelschap, al evenmin verspild als de glimlachjes van de aanvallige dochter des huizes.

Op deze personen volgde een tweede groep; tot de meest uitgenodigden van hen behoorden mevrouw Bates en haar ongehuwde dochter en mevrouw Goddard: drie dames, die altijd gaarne bereid waren om een uitnodiging naar Hartfield aan te nemen, en die zo vaak met het rijtuig werden gehaald en weer thuis gebracht, dat de heer Woodhouse er geen bezwaar in vond voor Jacob of de paarden. Dit zou wel het geval zijn geweest, wanneer het slechts één keer in het jaar was gebeurd.

Mevrouw Bates, de weduwe van een vroegere predikant van Highbury, was een dame op zeer hoge leeftijd, die vrijwel alleen nog in thee en quadrille belang stelde. Met haar enige dochter leefde zij op een uiterst bescheiden voet, en zij werd algemeen beschouwd met het bijzondere respect, dat een niemand in de weg staande oude dame, die bovendien in zo weinig gunstige omstandigheden verkeert, altijd opwekt. Wat haar dochter aangaat, zij genoot een vrijwel ongekende populariteit voor een vrouw, die noch jong, noch mooi, noch rijk, noch gehuwd was. Eigenlijk was zij in de ongelukkigste positie om zo in de gunst van de mensen te staan; zij beschikte ook niet over een intellectueel overwicht om zich in eigen oog aannemelijk te maken of haar eventuele vijanden te intimideren en zich uiterlijk door hen te doen eerbiedigen. Nooit had zij op schoonheid of op een bijzonder intellect kunnen bogen. Haar jeugd was voorbijgegaan zonder dat iemand ooit iets bijzonders in haar had gezien, en haar middelbare jaren waren aan het verzorgen van een seniele moeder gewijd, alsook aan een voortdurend pogen om met de geringe inkomsten die zij hadden te woekeren. Toch was zij een gelukkige vrouw, een vrouw over wie niemand anders dan met sympathie sprak; haar eigen welwillendheid en vriendelijkheid tegenover iedereen en haar tevreden karakter bewerkten dit wonder. Zij hield van iedereen, had een warme belangstelling in ieders lot en zag terstond ieders goede kanten. Zo kon zij zich zelf een zeer gelukkig mens achten, die bovendien het grote geluk had, een zo lieve moeder, allerlei goede burens en een welverzorgd tehuis te bezitten. Haar eenvoudige, opgewekte natuur, haar rustige en tevreden inborst, maakten haar bij allen gezien en waren een bron van geluk voor haar zelf. Zij kon ook zo genoeglijk over allerlei kleinigheden praten, een eigen-

schap, die de heer Woodhouse – vol als hij altijd was van beuzelachtige dingen en lust tot het vertellen daarvan – bijzonder in haar aantrok.

Mevrouw Goddard was het hoofd van een school; maar deze school was geen modern opvoedingsinstituut, dat met veel holle reclame pretendeerde, volgens allerlei nieuwe methoden niet alleen een flinke dosis kennis, maar ook een keurige, onberispelijke levenshouding aan te kweken, en waar jonge dames tegen een exorbitant schoolgeld haar gezondheid en haar bescheidenheid konden verliezen – neen, het was een echte, fatsoenlijke, ouderwetse kostschool, die eenvoudig haar redelijke prestaties tegen een eveneens redelijke prijs verkocht, waarin jongemeisjes netjes konden worden opgeborgen om er tevens met vallen en opstaan een beetje kennis te vergaren, zonder daarbij gevaar te lopen om nog eens als mirakels van intellect naar huis terug te keren. De school van mevrouw Goddard genoot dan ook een even verdiende als goede reputatie; want niet alleen was Highbury in een zeer gezonde streek gelegen, maar bovendien beschikte mevrouw Goddard over een fraai huis met tuin en gaf zij haar leerlingen gezond voedsel in overvloed. Des zomers liet zij de meisjes veel vrijheid om naar believen uit te gaan, en des winters verzorgde zij eigenhandig de winterhanden van haar pupillen; geen wonder dus, dat er nu een stoet van wel twintig zich achter haar aan naar de kerk placht te begeven. Zij was een eenvoudige, moederlijke vrouw, die in haar jeugd hard had gewerkt, en zich thans wel nu en dan eens het genoegen van een theevisite meende te kunnen veroorloven. En daar zij vroeger nogal wat aan de vriendelijkheid van de heer Woodhouse te danken had gehad, erkende zij gaarne zijn aanspraken op haar aanwezigheid in zijn huis in plaats van in haar gezellige woonkamer; wanneer zij maar kon, zat zij met een handwerkje aan zijn zijde, of wel won of verloor bij hem een kleinigheid aan het quadrille-spel.

Dit waren de dames, die Emma telkenmale om zich en haar vader wist te verenigen; en voor hem verheugde zij zich in deze gelegenheid, al vergoedde dit gezelschap voor haar zelf niet het gemis van haar oude vriendin. Een ware vreugde was het haar, haar vader zo naar zijn genoegen bediend te zien; en tevreden over zich zelf placht zij te zijn omdat zij alles weer zo goed had geregeld; maar het rustige gebabbel van drie zulke vrouwen gaf haar het gevoel, dat elke zo doorgebrachte avond inderdaad een van de lange avonden was waartegen zij met zoveel angst had opgezien.

Toen zij eens op een ochtend weer zulk een besluit van de dag zag aankomen, werd er een briefje van mevrouw Goddard gebracht, met het nederig gestelde verzoek om mejuffrouw Smith te mogen medebrengen. Dit verzoek nu was Emma uiterst welkom; want mejuffrouw Smith was een zeventienjarig meisje, dat zij van gezicht heel goed kende, en al lang had zij verlangd met haar kennis te maken, alleen omdat het meisje bijzonder mooi mocht worden genoemd. Een zeer vriendelijke uitnodiging was het antwoord en de knappe dochter des huizes zag ditmaal niet meer tegen de avond op.

Harriet Smith was 'iemand's' natuurlijke dochter. Jaren geleden had 'iemand' haar naar mevrouw Goddard's school gezonden, en nu kort te voren had 'iemand' haar uit haar staat van leerling tot die van pensionaire of huisgenote van mevrouw Goddard verheven. Meer dan dit was er van haar levensgeschiedenis niet algemeen bekend. Behalve met de kennissen, die zij te Highbury had gemaakt, ging zij voor zover men wist met niemand om; en thans was zij zo juist teruggekeerd van een langdurige logeerpartij ergens bij een paar meisjes die op dezelfde school waren geweest.

Zij was inderdaad heel knap van uiterlijk, en haar schoonheid was juist van die soort, welke Emma het meest bewonderde. Zij was niet groot, enigszins gezet, fris en aantrekkelijk, met blauwe ogen, blond haar, regelmatige trekken en een allerliefste blik; en voor het einde van de avond was Emma bijzonder met haar manier van doen en haar persoon ingenomen, en dan ook vastbesloten om de kennismaking voort te zetten.

Iets bijzonder treffends of pienters in Harriet's opmerkingen kon Emma niet ontdekken, maar toch vond zij haar buitengewoon aardig – niet hinderlijk verlegen, niet ongeneigd om te praten; maar het meisje was ver van indringerig, toonde een passend respect voor de haar nieuwe omgeving en scheen uiterst dankbaar voor het haar geschonken voorrecht, daar te mogen komen. Bovendien was zij volkomen ongeunsteld en kennelijk zozeer onder de indruk van alles om haar heen, dat zoveel voornamer was dan wat zij gewend was, dat zij inderdaad wel een geschikte bezoekerster mocht heten, die aanmoediging verdiende. Aangemoedigd moest zij dus worden; die zachte blauwe ogen en al haar natuurlijke gratie moesten niet aan de lagere standen en kringen van Highbury worden verspild. De kennissen, die zij al had gekregen, waren haar niet waardig. De familie bij wie zij pas had gelogeed, al was het dan een heel goed slag van mensen, moest haar neerha-

len. Zij heetten Martin, en Emma wist heel goed wat voor soort mensen het waren, want zij waren de pachters van een grote boerderij van Knightley, in de gemeente Donwell; heel behoorlijk waren zij, zo meende Emma, omdat zij wist dat zij bij Knightley bijzonder goed stonden aangeschreven; maar natuurlijk moesten zij wel ruw en onbeschaafd zijn en konden zij allerm minst in aanmerking komen om de intieme vrienden te zijn van een meisje, dat alleen maar wat meer kennis en uiterlijke verfijning nodig had om bepaald volmaakt te zijn. Zij, Emma, zou notitie van haar nemen, zij zou haar verbeteren; zij zou haar losmaken van die verkeerde relatie en haar in een werkelijk goed gezelschap brengen; zij zou haar wijze van denken en haar manieren vormen. Dat was een interessant en zeer onzelfzuchtig werk, waarvoor haar eigen maatschappelijke positie, haar vele vrije tijd en haar gaven zich prachtig leenden.

Zó sterk was Emma in die zachte blauwe ogen, in het praten en luisteren en het maken van plannen en de finesses daarvan verdiept, dat de avond op een ongeken de wijze voorbijvloog; en voordat zij het had bemerkt was het zover, dat het soupertje, het gewone slot van zulke avonden – waarop zij anders altijd zo echt zat te wachten – geheel in gereedheid was gebracht en bij de haard klaargezet. En toen nam Emma de honneurs van de tafel waar met een opgewektheid, die verre boven haar gewone houding in zulke gevallen uitging, ofschoon zij toch nooit onverschillig was voor de reputatie, alles keurig en oplettend te doen; nu gevoelde zij zich doordrongen van een gevoel van blijdschap over haar uitstekend plan. Zo was zij extra behulpzaam en beval zij de gasten met een bijzonder vriendelijke aandrang het gehakte kippevlees en de oesters in de schelp aan – een aandrang die zij, gezien de beleefde bescheidenheid van de gasten, wel zeer nodig achtte.

Bij zulke gelegenheden woedde er in het binnenste van de heer Woodhouse een tragisch conflict. Een waar genoeg en was het hem, de tafel gedekt te zien; want dat was de gewoonte uit zijn ouderlijk huis. Maar zijn vaste overtuiging, dat 's avonds laat eten uiterst ongezond was, schrikte hem van het laten opdienen van elke spijs af; en terwijl zijn gastvrijheid gaarne zijn bezoekers al het mogelijke gunde, deed zijn zorg voor hun gezondheid het hem betreuren, dat zij iets wilden eten.

Het enige, dat hij hun desnoods nog kon aanbevelen, was een klein bord dunne haverpap, zoals hij zelf nam; en op dit aanbod was hij bepaald trots. Toch kon het wel eens gebeuren, dat hij zich

ertoe bracht, wanneer de dames met veel genoegen de fijnere dingen namen, te zeggen:

‘Mevrouw Bates, laat mij u mogen aanraden, het eens met een van deze eieren te proberen. Een zeer zacht gekookt ei is niet ongezond. Serlé kan beter eieren koken dan ieder ander. Geen ei, dat door een ander was gekookt, zou ik durven aanbevelen – maar u hoeft niet bang te zijn, ze zijn heel klein, ziet u wel – een van deze eitjes zal u geen kwaad doen. Juffrouw Bates, laat Emma u een klein stukje taart geven – een heel klein stukje. We eten alleen appeltaart. U hoeft hier niet bang te zijn voor ongezonde confituren. De vla raad ik u niet aan, Mevrouw Goddard, hoe denkt u over een *half* glas wijn? Een *klein* half glas, in een groot glas water? Ik geloof niet, dat u daar iets op tegen kunt hebben?’

Emma liet haar vader spreken; maar zij bediende de bezoeksters intussen op een veel meer afdoende manier, en deze avond vond zij er een bijzonder genoegen in, de dames in een tevreden stemming te laten vertrekken. Harriet Smith was bijzonder verheugd over de ontvangst, die geheel aan haar verwachting en ook haar bedoeling had beantwoord. Mejuffrouw Woodhouse was te Highbury een persoontje van zo grote betekenis, dat het vooruitzicht, aan haar te worden voorgesteld, bij Harriet evenveel schrik als genoegen had gewekt. Maar het eenvoudige kind ging uiterst dankbaar naar huis, vervuld van de vriendelijkheid die mejuffrouw Woodhouse haar had bewezen, de gehele avond; bij het afscheid had zij haar zelfs een hand gegeven!

4

Harriet Smith's intimiteit op Hartfield was al spoedig een beklonken zaak. Snel en vastbesloten als Emma nu eenmaal was, had zij er geen gras over laten groeien om haar uit te nodigen en aan te moedigen, en haar te vragen, vooral dikwijls te komen. En bij het groeien van de intimiteit groeide tevens de wederzijdse sympathie. Al terstond had Emma begrepen, welk een goed gezelschap Harriet voor haar kon zijn op haar wandelingen. In dat opzicht was het huwelijk van juffrouw Taylor een groot verlies geweest. Emma's vader kwam nooit verder dan de tuin; naar gelang van het jaargetijde had hij daarin zijn grote of zijn kleine route, en na het vertrek van haar vroegere gouvernante had Emma wel wat erg weinig lichaamsbeweging genomen. Eens had zij zich alleen naar

Randalls gewaagd, maar deze eenzaamheid beviel haar niet; en zo was een Harriet Smith, die zij op elk gewenst ogenblik voor een wandeling kon optrommelen, op zich zelf al een uitstekende aanwinst voor haar vele privileges. Maar bij de nauwere kennismaking begon zij haar in elk opzicht nog sympathieker te vinden, en daardoor werd zij, Emma, steeds meer in haar vriendelijke voor-nemens gesterkt.

Harriet was stellig niet bijzonder intelligent, maar zij had een gewillig, gedwee en dankbaar karakter, zonder enige zelfingenomenheid – haar enige verlangen was, door iemand te worden geleid tegen wie zij kon opzien. Dat zij zich zo spoedig aan Emma hechtte, vond deze een teken van grote hartelijkheid; en haar neiging om zich bij een goed gezelschap aan te sluiten en van al wat elegant en intelligent was te houden, toonde dat het haar niet aan goede smaak ontbrak, al was er dan geen bijzonder begrip van haar te verwachten. Alles bijeen genomen was zij rotsvast ervan overtuigd, dat Harriet Smith precies de jonge vriendin was die zij nodig had – precies wat haar tehuis nodig had. Een vriendin als mevrouw Weston kon zij in geen geval ooit meer krijgen. Twee van die aard konden haar nooit te beurt vallen; zij had er ook geen twee van die aard nodig. Dit was nu eenmaal iets geheel anders – een heel ander soort van sympathie. Mevrouw Weston was het voorwerp van een gevoel, dat uit dankbaarheid en hoogachting voortkwam. Maar van Harriet was zij gaan houden als van een wezen, voor wie zij zich nu eens nuttig kon maken. Voor mevrouw Weston, of eigenlijk juffrouw Taylor, had zij nooit iets kunnen zijn; voor Harriet kon zij alles worden.

Haar eerste pogingen om zich nuttig te maken bestonden uit een streven om erachter te komen, wie Harriet's ouders eigenlijk waren; maar Harriet wist het zelf niet. Hoezeer zij ook bereid was om te vertellen wat zij maar kon, op dit punt waren dus alle vragen vergeefs. En zo moest Emma maar iets bedenken, dat zij zelf het liefst wilde; maar in geen geval kon zij zich voorstellen, dat zij in Harriet's plaats de waarheid niet zou hebben ontdekt. Harriet had geen volhardende wil. Zij had zich ermee vergenoegd, aan te horen en te geloven wat mevrouw Goddard haar verkoos te vertellen, en het daarbij eenvoudig gelaten.

Natuurlijk leverden mevrouw Goddard, de leraressen en de leerlingen, en het schoolleven in het algemeen een groot deel van de stof voor gesprekken; en wanneer zij beiden de Martins van de boerderij van de Abdij-Molen niet hadden gekend, was het ook bij